

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: КУЛТУРА РЕЛИГИЈА

СМЈЕР: СПОРТСКИ

РАЗРЕД: ДРУГИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 36

ОПШТИ И ПОСЕБИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА:

Општи циљ програма

Програм је усмјерен ка томе да ученици разумију појам религије у контексту цјелокупне људске културе, те тиме обогате своје опште образовање

Посебни циљеви програма

- Усвајање основних знања из области социологије религије, али и социологије (културе) уопште. Мисли се на проширивање знања о политеистичким и детаљније упознавање монотеистичких религија, те на изазове са којима се суочавају религије у савремено доба.
- Повезивање знања стечених у претходном програму са новоусвојеним садржајима
- Повезивање знања из области Културе религија са знањима из других друштвених наука
- Развијање критичког мишљења, толеранције, културе дијалога...

ПРЕГЛЕД ТЕМАТСКИХ ЦЈЕЛИНА:

Ред. број	Наставна тема	Оквирни број часова
1.	Политеистичке религије	(9)
2.	Монотеистичке религије	(10)
3.	Религија и савремено доба	(9)
4.	Пројекат	(8)

САДРЖАЈ ПРОГРАМА

1. Тема: Политеистичке религије 1.1. Појам и врсте политеистичких религија 1.2. Религија старе Грчке и Рима 1.3. Старословенска религија 1.4. Хиндуизам	(9) Оквирни број часова

Оперативни циљеви / Исходи	Садржај програма / појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик ће бити у могућности да: 1.1. - објасни појам политеистичких религија - наведе неке од најважнијих политеистичких религија - тумачи њихове најзначајније карактеристике - упореди их са ранијим облицима религиозности - уочи повезаност митологије и политеизма 1.2. - објасни основне елементе грчке и римске религије - наведе најзначајније богове грчке и римске религије - разумије и објасни везу између грчке религије и процвата културе и умјетности тога доба (нпр. Минојска цивилизација) - објасни грчки утицај на развој религије старог Рима - изнесе своје мишљење о томе да ли је оснивање Рима било религиозни чин 1.3. - наведе основне податке о настанку и развоју старословенске религије - објасни основне елементе старословенске религије - наведе божанства старословенске религије и објасни њихову улогу - објасни значај натуризма у старословенској религији - објасни утицај старословенске религије на касније примљено хришћанство (нпр. повезаност бог Перун–Св. Илија) 1.4. - наведе основне елементе хиндуизма - објасни традицију Веда - разумије теорију касти - објасни основне елементе	1.1. Политеистичке религије: појам, подјела, карактеристике 1.2. Грчка религија: пантеон Грчке религије, античка култура и умјетност, Римска религија: пантеон Римске религије, однос Грчке и Римске религије 1.3. Старословенска религија, однос натуризам-Старословенска митологија/религија, Старословенска религија и хришћанство 1.4. Хиндуизам: традиција Веда, касте, неохиндуизам/популарни хиндуизам	• Култура религија I • Социологија • Филозофија • Српски језик и књижевност • Историја

неохиндуизма и популарног хиндуизма - уочавајући сличности и разлике, упореди наведене политеистичке религије		

2. Тема: Монотеистичке религије 2.1. Појам и врсте монотеистичких религија 2.2. Јудизам 2.3. Хришћанство 2.4. Ислам 2.5. Будизам	(10) Оквирни број часова

Оперативни циљеви / Исходи	Садржај програма / појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик ће бити у могућности да: 2.1. - објасни појам монотеистичких религија - наведе најзначајније монотеистичке религије - наведе и објасни основне карактеристике монотеистичких религија - уочи утицај ових религија на умјетничко стваралаштво (архитектура, сликарство, књижевност, музика) - објасни однос митологије и религије - истражује и презентује 2.2. - наведе основне елементе јудаизма - наведе основне етапе јудаизма - објасни рабинско јеврејство - објасни суштинску разлику између различитих струја у јудаизму - повеже ове садржаје са оним што су у првом разреду научили о јеврејско-хришћанској митологији 2.3. - објасни настанак и развој хришћанства - објасни основне елементе хришћанства - наведе и објасни основне хришћанске идеје - објасни појам божанства у хришћанству, те објасни и схвати разлику између источног и западног тумачења догме о Светом Тројству	2.1. Појам, врсте, карактеристике монотеистичких религија; умјетничко стваралаштво и монотеистичке религије 2.2. Појам јудаизам, основне етапе, струје и карактеристике јудаизма 2.3. Појам хришћанство, основне етапе, струје и карактеристике хришћанства, расколи у хришћанству 2.4. Појам ислам, основне етапе, струје и карактеристике ислама 2.5. Појам будизам, основне етапе, струје и карактеристике будизма, однос: будизам-умјетничко стваралаштво-популарна култура	• Култура религија I • Социологија • Филозофија • Српски језик и књижевност • Историја

- схвати узроке и посљедице првог раскола у хришћанству - разумије узроке и посљедице раскола у западној цркви - наведе основне елементе по којима се разликују православље, католичанство и протестантизам - објасни како је организована Српска православна црква, које су њене специфичности (крсна слава) и какав је њен положај у оквиру шире православне заједнице - објасни значај монаштва и појам исихазма у православљу 2.4. - упозна настанак и развој ислама - наведе основне елементе ове монотеистичке религије - наброји и објасни пет основних стубова ислама - уочи сличности и разлике између јудаизма, хришћанства и ислама 2.5. - упозна настанак и развој будизма - схвати специфичност будизма у односу на остале монотеистичке религије (не постоји појам бога) - објасни појам нирване - објасни појам реинкарнације - наведе и објасни различите облике будистичког култа (ламаизам, ђаинизам) - уочи утицај будизма на савремену (западну) културу (нпр. филм, музику)		

3. Тема: Религија и савремено доба 3.1. Глобализација као узрок појаве новијих облика религије и религиозности 3.2. Религија и морал 3.3. Изазови религије у савремено доба	(9) Оквирни број часова

Оперативни циљеви / Исходи	Садржај програма / појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик ће бити у могућности да: 3.1. - дефинише појам глобализација (у економском,	3.1. Појам глобализација, добре и лоше стране глобализације, изазови глобализације, секте	• Култура религија I • Социологија • Филозофија • Српски језик и

културном, друштвеном, еколошком и политичком смислу) - уочи утицај глобализације на религиозност - објасни појам секте - наведе најзначајније примјере секти у савремено доба - схвати могуће ризике и аргументовано дискутује о наведеним проблемима 3.2. - наведе најважније моралне вриједности најпознатијих монотеистичких религија, - упореди системе вриједности поменутих религија, - установи сличности и разлике између система моралних вриједности у оквиру монотеистичких религија, - објасни како вриједности које религија истиче могу допринијети подстицању разумијевања и заједничког живота између припадника различитих религиозних конфесија (у овом случају приоритетно се мисли на монотеистичке религије које су доминантне у нашој средини), те да аргументовано дискутује о томе 3.3. - наведе основне проблеме са којима се суочава религија у савремено доба - објасни однос религије према систему вриједности савременог човјека (истицање материјалних вриједности као најважнијих па чак и јединих), ријалити програма, лаке забаве... - уочи честе злоупотребе религије у сврху политичких, економских, војних и др. циљева - расправља о проблему вјерске толеранције - објасни феномен квазивјерника (људи који се декларишу као вјерници, а понашају се потпуно супротно моралним нормама	3.2. Системи вриједности у монотеистичким религијама, међурелијска толеранција 3.3. Проблеми религије у савремено доба, однос религија према проблемима са којима се суочава савремено човјечанство, најчешће злоупотребе религије, проблем вјерске толеранције и квазивјерника	књижевност • Демократија и људска права

вјероисповијести којој припадају)		

4. Тема: Пројекат	(8) Оквирни број часова

Оперативни циљеви / Исходи	Садржај програма / појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик ће бити у могућности да: - наведе основне податке о одабраној теми - објасни непознате појмове - детаљније упозна културне вриједности своје заједнице или неке мање познате религијске теорије и праксе, овисно о избору теме - припреми и презентује садржај истраживања (јасно и концизно представи релевантне податке за дату тему, селекује релеванте информације и уобличи их у презентацију) - истражује, тимски ради (сарађује) и презентује	Теме за пројекат 1. Религијска баштина мога града/мога окружења (заједнице) 2. Мање познате религијске теорије и праксе (временски или географски удаљене) нпр. религије Далеког истока (конфуцијанизам, таоизам, шинто...), Сјеверне и Јужне Америке, Африке и Аустралије (Океаније) - За истраживање и презентацију могуће је изабрати једну од наведених тема или понудити слободну тему. - Истраживачки рад и израду презентација треба планирати као групну активност. - ученицима треба објаснити принципе израде презентације (начин, вријеме, садржај...) - За реализацију пројекта потребно је предвидјети осам школских часова (објашњење пројекта и подјела радних задатака, истраживање и припрема презентација уз наставниково вођење, презентације на нивоу одјељења). - Наставник, уколико процијени да су презентације довољно квалитетне, може организовати и такмичење на нивоу одјељења и школе, а за најуспјешније	• Култура религија I • Социологија • Филозофија • Психологија • Историја • Српски језик и књижевност • Демократија и људска права

	презентације организовати јавно приказивање поводом одређених школских манифестација	

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ:

Приликом припремања за наставу наставник треба да води рачуна о узрасту и могућностима ученика с обзиром на комплексност садржаја предмета. Такође, наставник не смије упасти у замку набрајања података, већ акценат мора ставити на објашњење кључних појмова и анализу занимљивих текстова (митова, мудрих мисли филозофа и теолога, књижевних, социолошких и других дјела), те на разговор/дискусију с ученицима и њихов истраживачки рад. Имајући у виду наведено, овај је НПП и урађен на начин да се ученику с научног аспекта (Социологија религије) омогући упознавање најпознатијих и најинтересантнијих примјера религија у свијету с циљем увиђања богате свјетске религијске баштине, као и улоге и функције религије за човјека и друштво (религија као дио културе), а никако не са циљем да се детаљно објасне све свјетске религије (што би уосталом било и контрапродуктивно). Наставницима и ученицима остављена је и додатна могућност упознавања са религијама, митологијама и обичајима по избору (па самим тим и онима које нису третиране овим НПП) кроз пројекат који је планиран у обје школске године колико се предмет Култура религија и изучава.

Будући да је ријеч о обавезном, али и изборном предмету наставник треба водити рачуна о томе да исувише не оптерећује ученике теоријом, него да им овај предмет учини занимљивим, другачијим и инспиративним за додатно истраживање и образовање. Такође, пожељно је указивати на савремене проблеме са којима се суочава човјечанство (доминација материјалних вриједности, конзумеризам, отуђење, насиље, нетолеранција, кич, шунд...) и нудити одговоре (користећи се знањима из друштвено-хуманистичких наука) који ће младом човјеку бити прихватљиви, блиски и корисни за будући живот. С обзиром на све ово, наставник би требао да практикује интерактивни вид наставе када год је то могуће. Ученике треба укључивати на различите начине (дискусија, дебата, радионице, истраживачки радови, организоване посјете вјерским објектима, музејима, галеријама, итд.).

Будући да за овај наставни предмет није приређен намјенски уџбеник, наставницима се савјетује да се служе уџбеницима Социологије и Филозофије за средње школе, као и изворним научним дјелима: нпр. „Златна грана“ Џемса Фрезера, „Водич кроз светске религије“ Мирча Елијадеа, „Грчки митови“ Роберта Гревса, „Хебрејски митови“ Роберта Гревса и Рафаела Патаија, „Српска митологија“ Сретена Петровића, свете књиге различитих религија итд. (погледати смјернице за наставнике за модуле Култура религија I и Култура религија II за средње стручне и техничке школе). Пожељно је и кориштење информација добијених путем медија, интервјуа, анкета, посматрањем итд.

Приликом оцјењивања потребно је користити различите технике оцјењивања: интервју (усмени одговор), оцјењивање есеја, електронских и других презентација, дебата, кратка квиз питања, вођење дневника активности на часу и сл.

Сви садржаји имају исту важност у извођењу оцјене, односно носе исти удио у завршној оцјени, те ни једном од наведених не треба давати посебно, нити истакнуто мјесто.

Напомена: Када је ријеч о корелацији са другим наставним предметима (образац: колона три), наведени су предмети које ученици већ изучавају (или су изучавали), али и они са којима ће се тек упознати током школовања (Социологија, Филозофија, Психологија).